

**ПОГОВОРИ З
НИМИ ПРО БИТВИ,
МЕТЕОРИТИ ТА
БАКЛАЖАННУ ІКРУ**

семи українських
фотографів

ААЛЕКС БЛАНКО,
МАКСИМ ДОНДЮК,
ЯНА КОНОНОВА,
ОЛЬГА КУКУШ,
ОКСАНА НЕВМЕРЖИЦЬКА,
ЕЛЕНА СУБАЧ,
ДАР'Я СВЕРТИЛОВА

Митці розповідають про паперових папуг, розвішаних молоддю на стінах житлових масивів Києва... Про вагітність та самотність жінок... Лікарні, які можуть розтанути, немов солодка вата... Рецепт баклажанної ікри в Одесі: перець, часник та щіпка чорного перцю... Метеорит, на який мешканці Червонограду чекають з розп'яттям у руках ... Голі тіла – так давно заборонені... Вони розповідають про ніч, море та сніг, які скоро будуть вкриті поезією Лао-цзи.

Протягом кількох тижнів нас турбують наступні питання: - Яким чином сьогодні можна презентувати українське мистецтво? - З якими думками митці поглядають на серії своїх робіт попередніх років? - Які відгуки ці твори знаходять в країні, яка перебуває у стані війни? Саме ці питання постали перед авторами робіт і саме вони супроводжують цю виставку фотографій, зроблених до лютого 2022 року.

Odesa Photo Days – міжнародний фестиваль сучасної фотографії в Україні, який водночас являється педагогічною платформою. В центрі уваги фестивалю залишається українська фотографія, але разом з тим він об'єднує митців, кураторів та дослідників з різних куточків світу: Східної та Західної Європи, Центральної та Північно-Східної Азії, а також зі Сполучених Штатів Америки.

Восьмий фестиваль мав відбутися в Одесі з 19 по 22 травня 2022 року. Проте військова агресія Росії проти України все змінила. 24 лютого 2022 року розпочалася повномасштабна війна в Україні.

Відтоді Катерина Радченко, директор та куратор Odesa Photo DAYS, разом з командою працюють над поширенням інформації про події, які відбуваються в Україні та підтримують фотографів-документалістів та фотохудожників.

Алекс Бланко

М'ясо, риба та баклажанна ікра

Народилася в
Одеса, 1988

Алекс Бланко покинула Одесу у віці 16 років. У місті на узбережжі Чорного моря було все в достатку: риба, сонце, оголені тіла... Її батьки були емоційно пригнічені. Її батько втопив свої печалі в спиртному, а її самозакохана мати була поглинута її особистими травмами.

М'ясо, риба та баклажанна ікра – це проект, у якому Бланко створює утопічний всесвіт для своїх батьків і для себе, де життя прекрасне і кожен виправдовує свої очікування. Камера Бланко перетворила її батьків на різних персонажів. Перед її об'єктивом її мати стає відомою актрисою, а батько - супергероєм.

Стимултанія: Що ми можемо показати з української творчості сьогодні?

Алекс Бланко: У нас в Україні так багато творчих людей – від модельєрів і режисерів до книговидавців і неймовірно талановитих фотографів, які пропагують українську культуру в усьому світі. І всі вони зараз потребують допомоги та підтримки. Наприклад, київське художнє видавництво «Родовід» приймає пожертви, щоб мати можливість продовжувати створювати видання та просувати українських митців. Є також МОКСОР (Музей Харківської школи фотографії), який довелося евакуювати з Харкова, щоб зберегти його архіви, і ми маємо голосно говорити про боротьбу, з якою

вони стикаються. І я побачила, що колишній модний директор Vogue Ukraine, Джулі Пеліпас, яка родом із Маріуполя, створила список українців із різних креативних індустрій і продемонструвала їх портфоліо на community.betttter.us, щоб їх можна було забронювати на завдання. Кожен з нас може допомогти українським креативникам на індивідуальному рівні, просто поділившись їхньою роботою, щоб вони мали достатню видимість, щоб отримати необхідну допомогу.

С.: Що має сенс?

А.Б.: Продовжувати творити мистецтво, тому що мистецтво завжди було формою опору та індивідуального протесту проти агресії. Це також те, що тримає нас розсудливими та ґрунтованими в ці

важкі часи. Особисто також має ще більший сенс популяризувати українську культуру всюди, де це можливо. Для мене також має сенс пожертвувати 100% прибутку від продажу моїх гравюр різним волонтерським організаціям в Україні і допомогти людям у всьому, що їм зараз потрібно, будь то гроші, порада чи рекомендація щодо роботи.

С.: Як ви бачите ці «старі» серії?

А.Б.: «Стара» серія ще ніколи не був такою свіжою і новою. До війни мій проект *М'ясо, риба та баклажанова ікра* був у першу чергу формою розповіді про свою родину, а по-друге – показати одеську культуру та кухню. Після війни позиції помінялися, бо я знаю, що зараз час кричати про мою прекрасну країну і місто так голосно, як ніколи. Кожен має знати, яка неймовірна Україна, скільки в ній талановитих людей і чим наша культура зовсім відрізняється від російської, з якою її порівнювали десятиліттями.

С.: Як ви думаєте, як ці твори резонують у країні, в якій війна?

А.Б.: Я вважаю, що це дає людям надію, що ми всі зможемо повернутися до життя в багатій Україні м'яса, риби та смачної баклажанової ікри. Це нагадує, що українська культура багата і вражаюча. У нас є 25 дивовижно різноманітних регіонів, кожен зі своїми унікальними традиціями, віруваннями та смачною кухнею. «М'ясо, риба та баклажанова ікра», наприклад,

дуже типове одеське. Мені особисто серія дає енергію протистояти російській агресії, бо я хочу знову побачити своїх батьків. Сядемо за обідній стіл, наповнений маминими м'ясними котлетами, млинцями з чорноморськими анчоусами та баклажановою ікрою, намащеними на скибочку житнього хліба, і будемо говорити, плакати та обіймати один одного.

Народилася в Славута, 1983

Максим Дондюк

Між життям і смертю

Війна вивільняє проти себе всі руйнівні сили людства. Яке божевілля! Війна породжує порожнечу. Дух людини, яка постраждала після війни, такий же спустошений, як і ці пустельні пейзажі, які продовжують своє існування, незрозумілі й забуті.

Між життям і смертю – це роздуми про війни, в яких загрузло людство. Тут спустошено саме території Сходу України. Ці райони, де були школи, лікарні, заводи та блокпости, були ареною кровопролитних сутичок. Зараз вони покинуті в абсолютній тиші.

Цей серіал розповідає про шрами, які війни залишають на людських душах. Вона говорить про порожнечу і самотність. Війни змінюють все і всіх. Військовослужбовців, які повертаються, найчастіше забуває їхня адміністрація та не розуміють їх рідні та друзі. Мирне населення, яке пережило війну, зазнало величезних травм. Ці мешканці змушені були покинути свої домівки зі своїм страхом, своїм гнівом, своїм болем. Хто виграв, а хто програв – не питання. Залишається тільки руйнування.

Після того, як я сам зіткнувся з війною, я більше не хотів показувати її кривавий і страхітливий аспект, ані романтизувати її. Парадоксально, але в цих образах у тиші з'являється смертельний гомін. Я вирішив фотографувати пейзажі, щоб передати глибші та інтимніші почуття. Для людей, які пережили війну, спогади про минуле зазвичай болючіші, ніж самі битви.

Яна Кононова

Дослідження, 2018-2020

Народилася в
Острів Піраллахі,
1977

Дослідження – це цикл творів, що у вигаданій формі досліджують простіп проявів чоловічого характеру через Фігурознавство. Фігура тут використовується не як засіб анатомічного дослідження жестів і пози, а як вигадка, що дозволяє отримати доступ до ситуації, що викликає маскуліність, для вивчення її меж. Десь межі орієнтовані назовні, а потім їх виконання відбувається ззовні. Але десь вони залежать від того, щоб повернутися всередину, поглибивши: видовище насильства стає все більш невизначеним внаслідок плутанини, а межі перетворюються на розріз або рану. Наслідуючи цю все глибшу рану, що має досить поетичні витоки, ми опускаємося «нижче» культурних норм, які визначають виконувани соціальну роль.

Я вдячна усім випробуванім, які брали участь у цьому експерименті.

Стимултанія: Що ми можемо показати з української творчості сьогодні?

Яна Кононова: З початку війни я брала участь у кількох виставках, організованих для збору коштів на підтримку Збройних Сил України та на інші благодійні справи. Як правило, вони представляють твори про жахи війни або про світ, у якому до неї жили українці. Я не знаю, чи є альтернатива цій прямій трансляції війни та миру, коли всі системи репрезентації руйнуються. Мені здається, що

має пройти час, щоб виникли якісь роздуми про природу цієї війни, а також про світ, у якому ми жили раніше, адже тепер хроніки настільки жахливі, що єдиною відповідною реакцією на неї є відчуття порожнечі, горе, лють, а також відсутність необхідної відстані для погляду чи перетворення цієї порожнечі в щось інше...

С.: Що має сенс?

Я.К.: До війни я багато часу проводила в диких природних ландшафтах і знаходження в них

найменше було пов'язане з пасторальною естетикою, скоріше я відчувала неймовірне душевне напруження, ніби психіка була дамбою, що стримує натиск чогось невизначеного... Коли я намагалася для себе описати, що це таке, на думку спала лише війна, мені чомусь здавалося, що цей досвід можна порівняти з досвідом війни. У перші дні війни, коли я переїхала до міста, де були мої батьки і яке розташоване за тридцять кілометрів від Києва, я відчула низькі вібрації землі під час бомбардування Борисполя, я бачила вибухи і пожежу на нафтобазі у Василькові з балкона мого п'ятнадцятого поверху спалахи страшного світла, коли там же над Васильковським небом збивали російських бійців. І чомусь, не знаю, чому для мене це було так важливо, я намагалася відповісти на питання, чи схожа війна на стихію землі, сили природи... Зараз, коли я подорожую і працюю над матеріалами про війну в Бучі, Ірпені, Гостомелі, і здається, що цей жахливий солодкуватий запах паленого металу та людського тіла постійно в ніздрях і проникає в камери, можу однозначно відповісти, що ні, війна не схожа на сили природи навіть тоді, коли вона збігається з ними – у тому, як на розподіл впливу вогневої потужності впливають рельєф, напрям вітру, клімат. Але війна подібна тіньовій, антиутопійній стороні цивілізації, яка проявляється – у своєму варварстві на планеті вона симулює владу над життям і смертю.

С.: Як ви бачите ці «старі» серії? Як ви думаєте, як ці твори резонують у країні, в якій війна?

Я.К.: Оскільки конфлікт завжди цікавив мене більше, ніж ідилія, мій зв'язок з цими творами не перервався. У певному сенсі йдеться про те, що в деяких випадках жорстокість, травма, насильство не можуть бути представлені виключно документальними засобами, але театр (точніше, його «двійник») є для цього більш придатним середовищем, оскільки він також жорстокий, оскільки акцентує увагу на тих аспектах конфлікту, які не потрапляють у рамки безпосередньої фіксації реальності; тому що він може включати речі, які ми б хотіли не бачити. Кілька днів тому я зняла короткий епізод у Бучі, де син убитого, який лежав на траві в оточенні розсипаної їжі з пакету, розповідає іноземним журналістам, чому його батько не виїхав з міста. Було помітно, що він робив це вже неодноразово, і його мова, його жести, звернення до глядачів на тлі німої лежачої постаті, чию сивину ворушив лише вітер, перетворили те, що відбувалося, на жахливий абсурд, жорстоку постановку. Мені тоді здавалося, що жорстокість цієї сцени говорить про характер війни не менш чітко, аніж кадр журналіста, який фіксує горе і страждання людей, адже це також певний виріз з реальності.

Ольга Кукуш

Сценографія вагітності, 2019

Народилася в
Маріуполь,
1977

Очікування дива – це час, який традиційно називають вагітністю. Але ця магія має й іншу сторону, про яку ми не можемо говорити. Організм вагітної страждає від величезних змін – фізичних, гормональних, психологічних. Жінки повинні кардинально змінити свій спосіб життя і звички. Вони часто відмовляються від кар'єри на користь догляду за дітьми.

Чекати на дитину – це все одно, що залишатися в білій кімнаті. Свобода ізольована вашою вразливістю. Ваші рухи, думки, мрії, плани тепер обмежені. Ваш спосіб життя і ваш світ виходять за межі цієї кімнати. Ви можете бачити це, але ви більше не є частиною цього.

Стимултанія: Що ми можемо показати з української творчості сьогодні? Що має сенс?

Ольга Кукуш: Зараз такий період, коли найголовніше, на мою думку, як можна більше розповідати про Україну, її існування, її самотність. Будь які проекти українців, які є виразними у своїй тематиці, стилістиці можуть й мають залучати увагу світового глядача. Треба піднімати українське питання.

С.: Як ви бачите ці «старі» серії?

О.К.: Серія демонструє мій настрій під час певного періоду мого життя. Для мене цей настрій – частина мого минулого життя,

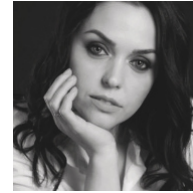
особиста історія.

С.: Як ви думаєте, як ці твори резонують у країні, в якій війна?

О.К.: Відчуття непевненості, страху перед майбутнім, втрати звичного способу життя, розпачу – це настрої Сценографії вагітності. Й ці відчуття є характерними для великої

Оксана Невмержицька

Лікарня. Загублені у часі. 2020

Народилася в
Україна

Україна розташована в центрі Європи – у розвиненій, сучасній частині світу. Але коли ви потрапляєте в маленькі міста, іноді виникає відчуття розриву в часі. Важко уявити, що це 21 століття. Наприклад, провінційні лікарні. Якась безвихідь можливостей, абсурдність контексту з поєднанням кольорів та порівнянням із сучасними можливостями та технологіями. У повітрі відчувається страх і біль. Самотність. Загублені у часі...

Стимултанія: Що ми можемо показати з української творчості сьогодні?

Оксана Невмержицька: Сьогоднішня жажлива реальність вже відображена у творчості сучасних авторів і залишиться там надовго – біль, страх, руйнування, свобода, мужність, сила, смерть, боротьба, надія... Все це вже можна побачити у творчості переважно українських авторів, які переживають власний досвід, розмірковують над ним і вносять нову реальність у своє мистецтво. Сьогодні ми також бачимо роботи, художній погляд «попереднього» періоду... Все те, що хвилювало людей, про що вони хвилювалися, про що говорили – їхнє мислення до початку війни в Україні. І ми можемо побачити ці дві контрастуючі реальності.

С.: Що має сенс?

О.Н.: Те, що має сенс, – це рухатися вперед. Будь-яка ситуація – це лише частина історії. Події формують нову реальність, зміцнюють або змінюють наше мислення, трансформують його – це вічний рух людського життя. Усі події накладають свій відбиток на мистецтво і для того, щоб зберегти цей відрізок часу, розвинути і рухатися далі, утворюючи нову реальність, яка пов'язана з минулим і вплине на майбутнє. Головне тут – рух вперед і відродження, адже рух означає життя.

С.: Як ви бачите ці «старі» серії?

О.Н.: Моя серія була створена в 2020 році. Для мене було важливо, що дійсність в моїй країні, особливо в невеликих містах, часто не узгоджується з часом, в якому ми живемо, ніби втрачена в часі. Я

хотіла би, щоб моя країна, що знаходиться в центрі Європи, швидше розвивалася та модернізувалася. У свою чергу, це вплине на якість життя людей. Як приклад повністю функціонуючі лікарні. За допомогою лише кольору та контексту у своїх роботах я хотіла викликати емоції та підвищити обізнаність з цією темою, а також дати відображення своїх відчуттів щодо місця, де люди отримують допомогу, опікуються, рятують їхнє життя та в той же час до умов, які не відповідають часу, неприйнятні і іноді викликають відчай і злість.

С.: Як ви думаєте, як ці твори резонують у країні, в якій війна?

О.Н.: У нинішній ситуації в моїй країні є два аспекти, які найбільше резонують у мені. Лікарні переповнені – це поле знаходиться під великим тиском. І зараз мова йде не про дискомфорт чи умови, а про порятунок життя. Там, де не було сучасного медичного обладнання та технологій, це найбільше впливає на кількість врятованих життів. Інша справа – це радянське минуле, це ідеологія ставлення до особи, і корупція привела до такого стану медичної галузі. Велике бажання розірвати всі зв'язки з тим мисленням, зв'язками, корупцією, які залишилися, щоб рухатися до майбутнього європейських цінностей, можливостей, стандартів, де життя кожної людини має найбільшу цінність. величезною вдячністю всім

лікарям, всім медичним працівникам, які виконують свій обов'язок в умовах війни, постійної небезпеки та втоми; і з величезною вдячністю всім країнам, які допомагають рятувати людські життя, надсилаючи медичну гуманітарну допомогу.

Народилася в Червоноград, 1980

Елена Субач

Метеорит Бердичів, 2018

Цей проект є присвятою історії, яка сталася в місці, звідки я родом. Маленьке нічим не примітне місто стало відомим завдяки трагічній події: четверо дітей загинули в тисненні в щільно заповненому кінотеатрі під час показу фільму Армагедон. Того дня кілька шкіл прийшли подивитися фільм, і так багато дітей поспішало туди. Брюс Вілліс не врятував світ, і метеорит все-таки впав. Пізніше я навіть дізналася про назву того метеорита.

В іншому маленькому містечку один чоловік, пристрасно мріючи стати астрономом, побудував собі обсерваторію і навіть зумів відкрити кілька раніше невідомих астероїдів. Як першовідкривач він отримав право називати ці небесні тіла за своїм бажанням. Астроном, як великий патріот, назвав астероїди на честь містечок свого краю. Тож зараз десь у космічному просторі летять метеорит Житомир і метеорит Бердичів. І я уявляю, що це один із них повинен впасти на Землю і знищити все.

Моя історія про хвилювання щодо апокаліпсису, звичайний настрій людей, які живуть у таких містах, як моє. Про нескінченне очікування того, що прийде – Бога, Героя, Спасителя чи насуваючогося метеорита.

Дарія Свертилова

Тимчасовий будинок, 2019

Народилася в
Одеса, 1996

Гуртожиток – єдиний вид соціального житла, який існує на сьогодні в Україні. Вони були побудовані за радянських часів і з тих пір будівлі та умови житлових приміщень не так сильно змінилися, але Україна та її народ змінилися. У цьому проекті я досліджую протистояння радянської спадщини та нового прозахідного покоління.

Будинки, які ззовні виглядають холодними та уніфікованими, приховують різноманітні кімнати, які об'єднують радянські інтер'єри та унікальні речі, малюнки та плакати кожного студента. Ні сімейний будинок, ні орендована квартира, гуртожитки – це своєрідний кокон, місце переходу

Стимултанія: Що ми можемо показати з української творчості сьогодні? Що має сенс?

Дарія Свертилова: Невдовзі після початку війни українськими митцями зацікавилися багато мистецьких закладів, ЗМІ та приватних ініціатив. У якийсь момент мене охопила ця хвиля уваги, я подумала: «де ви були раніше?». Чому українське мистецтво заслуговує на те, щоб його бачили такою ціною (у контексті війни)? Щодня ми бачимо зображення зруйнованих будівель, мертвих людей, біженців, що втікають, порожні вулиці, випалена земля... Серце розривається, коли я розумію, що світ асоціює Україну з цими образами. Тому я вважаю, що на

творчій ниві важливо показати мирну Україну, ту Україну, яку ми втратили і яку відбудуємо, коли закінчиться війна.

Крім того, я також вважаю, що українські митці мають пережити цей трагічний момент і замислитися над ним, продовжувати творити. Зараз це має сенс навіть як свого роду терапія – продовжувати працювати і залишатися активним, відволікатися; тоді це матиме сенс, бо стане частиною нашої історії.

С.: Як ви бачите ці «старі» серії?

Д.С.: Перші кілька днів після початку війни я не могла бачити ці фотографії без сліз. У своїй роботі я мала на меті показати молодому поколінню українців наше

майбутнє, яке так жорстоко руйнується. Я дивилась на студентів, яких фотографував, питаючи себе, чи вони в безпеці, чи покинули Україну, що вони відчувають зараз... Мені було дуже боляче, дивлячись на свою серію, і щоб впоратися з цим, я вирішила зв'язатися зі студентами і записати наші Zoom дзвінки. Я хотіла запитати, де вони зараз, як змінилося їхнє уявлення про дім і в якому вони психічному стані. Отже, проект продовжується в новому трагічному контексті.

С.: Як ви думаєте, як ці твори резонують у країні, в якій війна?

Д.С.: Кілька тижнів тому я брала участь у зборі коштів, організованому британською поліграфією, яка збирала гроші для гуманітарних організацій. На одному з представлених мною фото зображено величезний житловий будинок в Одесі, оточений гуртожитками і поруч з Одеським національним університетом, де я навчалася. Мама побачила це фото і сказала: «Яка картина! За цими вікнами життя, живі люди і щастя... Тепер усі високі будівлі або спалені, або зруйновані...»

STIMULTANIA STRASBOURG

Pôle de photographie

33 rue Kageneck
67000 Strasbourg
03 88 23 63 11

Entrée libre
Du mercredi au samedi
14-18 h 30

stimultania.org

Stimultania, м.Страсбург

13 травня (п'ятниця) - 17 вересня (субота) 2022 року

Carre d'art, культурний центр Pôle Sud, м. Шартр-де-Бретань

20 січня (п'ятниця) - 4 березня (субота) 2023 року

Центр Claude Cahun, м.Нант

травень - червень 2023 року

Куратор: Селін Дюваль

При підтримці Odesa Photo Days

У рамках програми підтримки України, яку очолює мережа «Діагональ» за підтримки Міністерства культури та Французького Інституту.

